

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

8 marca 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Karol Weitz (przewodniczący)

SSN Marta Romańska (sprawozdawca)

SSN Władysław Pawlak

Protokolant Przemysław Mazur

po rozpoznaniu na rozprawie 8 marca 2024 r. w Warszawie

skargi kasacyjnej M. B.

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi

z 30 września 2021 r., I ACa 1063/20,

w sprawie z powództwa M. B.

przeciwko Bankowi w P.

o zapłatę,

1) oddała skargę kasacyjną;

2) zasądza od powoda na rzecz pozwanego kwotę 11.250 (jedenaście tysięcy dwieście pięćdziesiąt) zł z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego za czas od 8 marca 2024 r. do dnia zapłaty tytułem kosztów postępowania kasacyjnego.

[SOP]

UZASADNIENIE

Powód M.B. wniósł o zasądzenie od Banku w P. kwoty 2.725.000 zł jako należnej mu z tytułu wypowiedzianych udziałów nadobowiązkowych w tym Banku.

Pozwany Bank w P. wniósł o oddalenie powództwa, z uwagi na nieudzielenie przez Komisję Nadzoru Finansowego (KNF) zgody na obniżenie jego funduszy własnych, z których ta wierzytelność byłaby zaspokojona.

Wyrokiem z 21 lipca 2020 r. Sąd Okręgowy w Płocku zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 1.389.750 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 26 lipca 2016 r. do dnia zapłaty i oddalił powództwo w pozostałym zakresie.

Sąd Okręgowy ustalił, że powód jest wierzycielem pozwanego z tytułu wypowiedzianych udziałów nadobowiązkowych, zarówno objętych przez niego, jak i członków jego rodziny, którzy scedowali na powoda swoje wierzytelności. Powód i członkowie jego rodziny A.B., E.B., J.B., M.B.1, M.B.2, M.B.3 i P.B. nabyli udziały w pozwanym banku 31 stycznia 2013 r., zatem udziały te nie są klasyfikowane do kapitału podstawowego Tier I. Wypłata ich wartości po wypowiedzeniu nie wymaga uzyskania uprzedniej zgody KNF na obniżenie funduszy własnych banku. Udziały te zasilają fundusz udziałowy, niezależnie od tego jak prezentowane są w sprawozdaniu finansowym.

Art. 21 ustawy z 16 września 1982 r. - Prawo spółdzielcze (aktualny tekst jedn. Dz.U. z 2021 r., poz. 648, dalej – pr. spółdz.) upoważnia członka spółdzielni do zażądania zwrotu wpłat dokonanych na udziały, za wyjątkiem wpłat na udziały obowiązkowe. Wypłata ich równowartości nie może nastąpić przed zatwierdzeniem sprawozdania finansowego za rok, w którym członek wystąpił z żądaniem wypłaty oraz w wypadku, gdy jego udziały zostały przeznaczone na pokrycie strat w spółdzielni.

Zgodnie z art. 10 ustawy z 7 grudnia 2000 r. o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających (aktualny tekst jedn. Dz.U. z 2004 r., poz. 352; dalej – u.f.b.s.) statut może przewidywać, że zarząd banku spółdzielczego, w celu ochrony interesów członków, będzie uprawniony do

wstrzymywania albo ograniczania zwrotu wpłat na udziały, w przypadkach oznaczonych w ustawie. Zastosowanie tego przepisu jest możliwe, jeżeli odpowiednie zmiany w statucie będą zarejestrowane w Krajowym Rejestrze Sądowym (KRS). Zmiana statutu pozwanego, umożliwiająca zarządowi wstrzymanie wypłat, została zarejestrowana 23 maja 2017 r. Do członków, którzy przed dniem wejścia w życie ustawy z 25 czerwca 2015 r. o zmianie ustawy o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1166; dalej – u.zm.u.f.b.s.), co miało miejsce 13 września 2015 r., wystąpili z żądaniem zwrotu wpłat dokonanych na udziały, przepisów art. 10b ust. 2 i 10c u.f.b.s. nie stosuje się w oparciu o treść art. 10 i 13 u.zm.u.f.b.s. W takim przypadku podlegające wypłacie udziały stanowią zobowiązania od chwili podjęcia uchwały przez zgromadzenie przedstawicieli zatwierdzającej sprawozdanie finansowe za rok ubiegły oraz uchwały, z której nie wynika pokrycie strat tymi udziałami członkowskimi.

Udziały, których zwrotu wartości dochodzi powód, zostały wypowiedziane 26 czerwca 2015 r., jednocześnie z żądaniem zwrotu dokonanych na nie wpłat, a zatem przed zarejestrowaniem w KRS zmiany statutu upoważniającej pozwanego do wstrzymania się z wypłatą ich równowartości. W ocenie Sądu Okręgowego, zmiana statutu pozwanego umożliwiająca odmowę wypłaty równowartości wypowiedzianych udziałów nieobowiązkowych nie mogła zatem odnieść skutku w stosunku do powodai członków jego rodziny.

Zobowiązanie do zwrócenia powodowi i członkom jego rodziny wpłat na udziały nieobowiązkowe powstało po podjęciu uchwały nr 4/2016 w sprawie zatwierdzenia sprawozdania finansowego pozwanego za 2015 r. Zebranie Przedstawicieli 24 czerwca 2016 r. podjęło również uchwałę nr 5/2016, zgodnie z którą strata banku za 2015 r. została w całości pokryta z funduszu zasobowego, a zatem nie z udziałów przysługujących wówczas powodowi i członkom jego rodziny. Strata banku została jednak zaniżona, a Zebranie Przedstawicieli, które odbyło się 28 czerwca 2017 r. podjęło uchwałę nr 28/2017 ustalającą łączną stratę za lata 2014 i 2015 na kwotę 42.710.986,36 zł i przyjęło, że strata w udziale wynoszącym 66,63%, tj. 28.459.705,44 obciążą fundusz udziałowy. W skład tego funduszu w latach 2014 i 2015 wchodziły też udziały należące do powoda i członków jego rodziny.

Sąd Okręgowy uznał, że powód i członkowie jego rodziny będący udziałowcami pozwanego powinni liczyć się z ryzykiem inwestowania pieniędzy w udziały w banku spółdzielczym. Na skutek pokrycia straty z funduszu udziałowego banku, wartość ich roszczeń o wypłatę udziałów musi ulec procentowemu obniżeniu. Uchwała nr 28/2017 nie określała bowiem z czyich udziałów strata ma być pokryta. Powód nie może być uprzywilejowany w stosunku do pozostałych członków i nie uczestniczyć w rozłożeniu kosztów poniesionej straty w takim samym stopniu, jak pozostali członkowie. Podjęcie uchwały nr 28/2017 prowadziło do obniżenia wartości udziałów o 51%. Na dzień orzekania powód nie mógł zatem domagać się równowartości wszystkich udziałów. Powództwo podlegało uwzględnieniu jedynie w kwocie odpowiadającej 49% roszczenia.

W pozostałym zakresie roszczenie, jako przedwczesne zostało oddalone.

W uwzględnieniu apelacji pozwanego Sąd Apelacyjny w Łodzi wyrokiem z 30 września 2021 r. zmienił wyrok Sądu Okręgowego z 21 lipca 2020 r. i oddalił powództwo (pkt I), a apelację powoda od tego wyroku oddalił (pkt II).

Sąd Apelacyjny zaakceptował ustalenia faktyczne Sądu Okręgowego, lecz zakwestionował ocenę prawną sprawy przyjętą przez ten Sąd. Uznał, że istnieje w niej sprzeczność, gdy chodzi o ocenę skuteczności wypowiedzenia udziałów przez powoda i członków jego rodziny. Powód i członkowie jego rodziny 1 czerwca 2015 r. złożyli na podstawie § 9 ust. 2 statutu pozwanego oświadczenia o wypowiedzeniu udziałów, doręczone pozwanemu 26 czerwca 2015 r. W oświadczeniach podali, że wypowiadają ze 180. dniowym okresem wypowiedzenia przysługujące im udziały nadobowiązkowe oraz wniesli o zwrot wpłat na udziały nadobowiązkowe na rachunki bankowe. Pozwany potwierdził przyjęcie tych oświadczeń 30 czerwca 2015 r.

Wypowiedzenie, gdy zawiera określenie terminu jego dokonania staje się skuteczne po jego upływie. Z chwilą dokonania przez członka spółdzielni wpłat na udziały uprawnienie do zażądania ich zwrotu ma charakter warunkowy i może przekształcić się w roszczenie bezwarunkowe, jeżeli zostaną spełnione dalsze warunki. Roszczenia o zwrot wpłat dokonanych zarówno na udziały obowiązkowe jak i nadobowiązkowe powstają - w zasadzie - z chwilą zatwierdzenia sprawozdania finansowego za rok, w którym członek wystąpił z żądaniem, a dokonaniem

zatwierdzenia istnieje jedynie ekspektatywa wierzytelności.

Z art. 10 u.zm.u.f.b.s. wynika, że do członków banku spółdzielczego, którzy przed dniem jej wejścia w życie (13 września 2015 r.) wystąpili z żądaniem zwrotu wpłat dokonanych na udziały, przepisów art. 10b ust. 2 i art. 10c u.f.b.s. nie stosuje się. Ocena terminu, w którym oświadczenie powoda i członków jego rodziny odniosło skutek, dokonana z uwzględnieniem art. 21, art. 26 i art. 27 pr. spółdz. i art. 61 § 1 k.c. w zw. z art. 116 § 1 k.c. oraz § 9 ust. 2 statutu, prowadzi do wniosku, że nastąpiło to ze skutkiem na 31 grudnia 2015 r. Zwrotu wpłat dokonanych na udziały powód i członkowie jego rodziny mogli zażądać dopiero po upływie okresu wypowiedzenia i podjęciu uchwały przez Zebranie Przedstawicieli o braku przeszkód do wypłaty. Oznacza to, że wypowiedzenia udziałów wywierały skutek po wejściu w życie przepisów wprowadzonych ustawą z 25 czerwca 2015 r. o zmianie ustawy o funkcjonowaniu banków spółdzielczych.

Pozwany 5 października 2016 r. uzyskał zgodę KNF na wprowadzenie do statutu postanowienia przewidzianego w art. 10c u.f.b.s. Zmiany te zostały zatwierdzone 29 grudnia 2016 r. przez Zebranie Przedstawicieli pozwanego. Rejestracja zmian statutu przez KRS nastąpiła 11 maja 2017 r., a 23 maja 2017 r. pozwany podjął uchwałę w sprawie wstrzymania zwrotu wpłat na udziały.

W stanie prawnym po zmianie przepisów ustawy o funkcjonowaniu banków spółdzielczych brak wypłaty wypowiedzianych udziałów w związku z uchwałą zarządu o wstrzymaniu lub ograniczeniu zwrotu wpłat na udziały (art. 10c ust. 2 i art. 10b u.f.b.s.) nie stanowi niewykonania zobowiązania przez bank spółdzielczy (art. 471 k.c.).

Decyzją z 23 grudnia 2015 r. KNF nie zezwoliła pozwanemu na obniżenie funduszy własnych o kwotę 18.555.000 zł, stanowiącą równowartość udziałów wypowiedzianych przez członków banku - zarówno wyemitowanych do końca 2011 r., jak i objętych po 1 stycznia 2012 r. Decyzją z 5 lipca 2019 r. KNF nie zezwoliła pozwanemu na obniżenia funduszy własnych o kwotę 38.025.000 zł, odpowiadającą wartości udziałów wypowiedzianych w latach 2014 - 2017, dla których okres wypowiedzenia upłynął do 31 grudnia 2017 r., a zatem również wypowiedzianych przez powoda i członków jego rodziny. Ta decyzja, wydana na podstawie art. 77 oraz

art. 78 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z 26 czerwca 2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniającego rozporządzenie (UE) nr 648/2012 (dalej -rozporządzenie CRR) oraz art. 484 rozporządzenia CRR w zw. z art. 11 ust. 1 i 5 oraz 12 ust. 1 ustawy z 21 lipca 2006 r. o nadzorze nad rynkiem finansowym (Dz.U. z 2020, poz. 180), rozstrzyga o braku możliwości uwzględnienia żądania powoda.

W skardze kasacyjnej od wyroku Sądu Apelacyjnego z 30 września 2021 r. powód zarzucił, że orzeczenie to zostało wydane z naruszeniem: - art. 387 § 2¹ k.p.c. w zw. z art. 378 § 1 k.p.c. przez niewyjaśnienie podstawy prawnej wyroku reformatoryjnego z przytoczeniem przepisów prawa, jak również wybiórczym ustosunkowaniu się do zarzutów apelacyjnych; - art. 10 u.zm.u.f.b.s. przez przyjęcie, że z żądaniem zwrotu wpłat dokonanych na udziały powód i członkowie jego rodziny mogli wystąpić dopiero po upływie okresu wypowiedzenia i podjęcia uchwały przez Zebranie Przedstawicieli w przedmiocie zatwierdzenia sprawozdania finansowego za rok, w którym wypowiedziano udziały, w sytuacji gdy przepis w sposób oczywisty odwołuje się do oświadczenia woli członka banku spółdzielczego skierowanego do spółdzielni i zawierającego żądanie zwrotu wpłat dokonanych na udziały oraz daty jego doręczenia do banku spółdzielczego; - art. 29 ust. 1 oraz ust. 2 rozporządzenie CRR przez jego niezastosowanie i pominięcie okoliczności, że nie mogą stanowić części kapitału podstawowego instrumenty, co do których odmowa ich wykupu stanowiłaby przypadek niewykonania zobowiązania przez instytucję; - art. 28, art. 29, art. 77 i art. 78 rozporządzenia CRR oraz art. 484 rozporządzenia CRR przez uznanie, że dokonanie obniżenia, wykupu, odkupu jakichkolwiek udziałów członkowskich w spółdzielni wymaga uzyskania uprzedniego zezwolenia KNF, podczas gdy udziały członkowskie w spółdzielni wyemitowane po 31 grudnia 2011 r. nie mogły być zaliczone do kapitałów własnych w kapitale podstawowym Tier I ze względu na niespełnienie kryteriów zapisanych w art. 28 i 29 rozporządzenia CRR, a tym samym mogły być wypłacane bez zgody KNF; - art. 2 § 3 k.p.c. w zw. z art. 177 § 1 pkt 3 k.p.c. oraz art. 16 k.p.a. i art. 97 § 1 pkt 4 k.p.a. a także art. 10 i art. 7 Konstytucji RP przez przyjęcie koncepcji bezwzględnej związana sądu cywilnego decyzją administracyjną; - art. 19 § 2, art. 21, art. 26 § 1, art. 90 § 1

i art. 78 § 1 pkt 1 pr. spółdz. w zw. z § 9 ust. 2 i 6, § 10 i § 43 statutu pozwanego (obowiązującego w dacie złożenia oświadczenia zawierającego żądanie zwrotu wpłat na udziały nadobowiązkowe), a także art. 54 ust. 3 ustawy z 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz.U. z 2023 r., poz. 120) przez przyjęcie, że wierzytelność z tytułu wypowiedzianych udziałów nadobowiązkowych uczestniczy w pokryciu strat pozwanego banku bez żadnych ograniczeń czasowych, w sytuacji gdy najpóźniej w dacie zatwierdzenia przez Zebranie Przedstawicieli sprawozdania finansowego za rok, w którym upłynął okres wypowiedzenia udziałów bank może przeznaczyć wypowiedziane udziały na pokrycie strat, natomiast po tym czasie istnieje bezwarunkowy obowiązek zwrotu wierzytelności w terminie określonym w statucie banku; - art. 45 ust. 1 Konstytucji RP i art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności przez ich niezastosowanie i pozbawienie powoda prawa do przedstawienia argumentów i wniosków, co do kwestii, które zostały poruszone przez Sąd II instancji dopiero w pisemnym uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, co narusza prawo do sprawiedliwego i rzetelnego procesu; - art. 235² § 1 pkt 5 k.p.c. w zw. z art. 381 k.p.c. przez pominięcie dowodu z uzupełniających zeznań A.K. oraz G.O. na okoliczności przedstawione w tezach dowodowych; - art. 386 § 1 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie i oddalenie apelacji powoda pomimo jej zasadności; - art. 385 k.p.c. przez jego niezastosowanie mimo że apelacja pozwanego jest w całości bezzasadna.

Powód wniósł o uchylenie wyroku Sądu Apelacyjnego z 30 września 2021 r. i zmianę wyroku Sądu Okręgowego przez zasądzenie całej dochodzonej przez powoda kwoty świadczenia w konsekwencji uwzględnienia jego apelacji od wyroku Sądu Okręgowego, a oddalenie apelacji pozwanego od tego wyroku, a ewentualnie o uchylenie wyroku Sądu Apelacyjnego i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

O naruszeniu art. 385 k.p.c. przez sąd drugiej instancji można mówić wyłącznie wtedy, gdy sąd ten, pomimo uznania apelacji za zasadną, nie zmieni zaskarżonego wyroku, lecz ją oddali. Odpowiednio dotyczy to też naruszenia art. 386 § 1 k.p.c. Tego rodzaju sytuacja nie miała miejsca w niniejszej sprawie.

Sąd nie ma obowiązku uwzględnienia wszystkich wniosków dowodowych zgłoszonych przez stronę. Przesłanką pominięcia dowodu jest m.in. okoliczność, że wnioskowany dowód jest nieistotny dla rozstrzygnięcia sprawy - art. 235² § 1 pkt 2 k.p.c. W świetle przesłanek rozstrzygnięcia wynikających z mających zastosowanie w sprawie przepisów prawa materialnego, wniosek dowodowy powoda o uzupełniające przesłuchanie świadków na okoliczności przedstawione w tezach dowodowych jawił się jako dotyczący okoliczności, które nie mogły mieć znaczenia w sprawie.

Przebieg postępowania w sprawie wskazuje na to, że powód z zachowaniem standardów określonych w art. 45 ust. 1 Konstytucji RP i art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności mógł w nim przedstawić swoje racje. Uczynił to najpierw w pozwie, a potem w kolejnych pismach i w apelacji oraz w wystąpieniach przed Sądami. Sformułowana przez Sąd Apelacyjny ocena prawna sprawy nie mogła być dla powoda zaskakująca, skoro nawiązywała do argumentacji przedstawianej konsekwentnie przez pozwanego.

Bezzasadnie powód zarzuca, że Sąd Apelacyjny przedstawił motywy wyroku z naruszeniem art. 387 § 2¹ k.p.c. w zw. z art. 378 § 1 k.p.c. Sąd ten dokładnie wyjaśnił przyczyny wydania wyroku reformatoryjnego, przytoczył przepisy prawa i kierunki jego wykładni przyjęte w orzecznictwie, które przemawiały za zmianą wyroku Sądu Okręgowego i oddaleniem powództwa.

Artykuł 29 rozporządzenia CRR był przedmiotem wykładni w przytoczonym przez Sąd Apelacyjny wyroku z 16 lipca 2020 r., C-686/18, w którym Trybunału Sprawiedliwości UE przyjął, że przepis ten oraz art. 16 i 17 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej nie stoją one na przeszkodzie uregulowaniu państwa członkowskiego zabraniającemu bankom spółdzielczym z siedzibą w tym państwie odmowy wykupu instrumentów funduszy własnych, które to uregulowanie umożliwia wszakże owym bankom odroczenie na czas nieokreślony wykupu udziału występującego wspólnika oraz ograniczenie kwoty tego wykupu w całości lub w części, o ile ograniczenia wykupu zastosowane w ramach wykonywania tego uprawnienia nie wykraczają poza to, co w świetle sytuacji ostrożnościowej rzeczonych banków jest konieczne dla zapewnienia, aby emitowane przez nie

instrumenty kapitałowe kwalifikowały się jako instrumenty w kapitale podstawowym Tier I, przy uwzględnieniu w szczególności elementów, o których mowa w art. 10 ust. 3 rozporządzenia delegowanego nr 241/2014, czego zbadanie należy do sądu odsyłającego. Trybunał Sprawiedliwości UE przytoczył też argumentację ekonomiczną i społeczną stojącą za stanowiskiem, które zajął w odpowiedzi na odesłanie prejudycjalne sądu włoskiego (pkt 92, 93, 94).

Jak wyjaśnił już Sąd Najwyższy w wyroku z 13 września 2018 r., II CSK 753/17 (OSNC 2019, nr 7-8, poz. 80), dotyczącym pozwanego i roszczeń członka o wypłacenie wypowiedzianych udziałów nadobowiązkowych, rozporządzenia CRR ma bezpośrednie zastosowanie do sytuacji banków spółdzielczych w Polsce. Weszło ono w życie z dniem 1 stycznia 2014 r. i zmieniło dotychczasową strukturę funduszy własnych banków spółdzielczych wynikającą z art. 127 pr. bank. Zgodnie z definicją zawartą w art. 4 ust. 1 pkt 118 oraz art. 72 rozporządzenia CRR fundusze własne stanowią sumę kapitału Tier I i Tier II. Z kolei, zgodnie z art. 25, na kapitał Tier I składa się suma kapitału podstawowego Tier I i kapitału dodatkowego Tier I. Pozycje kapitału podstawowego Tier I wyliczone są w art. 26 ust. 1 rozporządzenia i należą do nich m.in. instrumenty kapitałowe, o ile spełnione zostały warunki określone w art. 28 lub w art. 29 rozporządzenia CRR. Z art. 484 rozporządzenia CRR wynika, że w okresie przejściowym, to jest do 31 grudnia 2021 r., kapitał kwalifikowany jako fundusze własne a pochodzący z emisji instrumentów kapitałowych dokonanej przed 31 grudnia 2011 r., kwalifikuje się jako pozycje kapitału podstawowego Tier I, niezależnie od tego czy spełnia warunki z art. 28 lub 29 rozporządzenia CRR. Oznacza to, że okresie do 31 grudnia 2021 r. kapitał banków spółdzielczych pozyskany z emisji udziałów dokonanej przed 31 grudnia 2011 r. jest obligatoryjnie zaliczany do kapitału podstawowego Tier I. Banki mogą też dobrowolnie skorzystać z możliwości zaliczenia funduszu udziałowego do kapitału podstawowego, może to jednak nastąpić jedynie przez dokonanie odpowiednich zmian w statucie. Tej możliwości dotyczy też art. 10c u.f.b.s., w brzmieniu nadanym ustawą z 25 czerwca 2015 r. o zmianie ustawy o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, z mocą obowiązującą od 14 września 2015 r. Jeżeli taka zmiana statutu nie nastąpi, fundusz udziałowy nie będzie mógł być zaliczony do kapitału podstawowego, jednak w okresie przejściowym, do 31 grudnia 2021 r., będzie

zaliczany do kapitału podstawowego, niezależnie od tego czy instrumenty tego funduszu odpowiadają warunkom z art. 28 i art. 29 rozporządzenia CRR. Takie wyłączenie w okresie przejściowym wymagań z art. 28 i art. 29 stawianych instrumentom kapitałowym oznacza, że do 31 grudnia 2021 r. nie ma znaczenia czy instrumenty w kapitale podstawowym Tier I spełniają warunki z art. 29 ust. 2 c), czy też takiego warunku nie spełniają; okoliczność ta w odniesieniu do funduszu udziałowego banku jest do 31 grudnia 2021 r. prawnie obojętna.

Trafnie Sąd Apelacyjny przyjął, że nawet jeśli powód i członkowie jego rodziny zażądali wypłacenia im równowartości udziałów nadobowiązkowych w oświadczeniu o ich wypowiedzeniu, to żądanie to nie mogło odnieść skutku wcześniej, jak z chwilą wymagalności roszczenia o wypłacenie środków przypadających na te udziały. Uprawnienie do zażądania wypłacenia udziałów ma charakter warunkowy i może przekształcić się w roszczenie bezwarunkowe, jeżeli zostaną spełnione dalsze warunki, a mianowicie dojdzie do zatwierdzenia sprawozdania finansowego za rok, w którym członek wypowiedział udziały, a środki z zasilonego nimi funduszu nie będą przeznaczone na pokrycie start (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 10 marca 2006 r. I CSK 97/05, wyrok Sądu Najwyższego z 10 lipca 2014 r., I CSK 535/13). Dopiero gdy te przesłanki zostaną spełnione, członek może oczekiwać, że udziały nadobowiązkowe, które wypowiedział, będą mu wypłacone. Zażądanie wcześniej wypłacenia udziałów nie rodzi obowiązku spełnienia tego świadczenia przez spółdzielnię i nie oznacza, że popada ona w stosunku do członka w opóźnienie w spełnieniu świadczenia. To, że powód i członkowie jego rodziny już w oświadczeniu wypowiadającym udziały (1 czerwca 2015 r.) zażądali ich wypłacenia nie oznacza, że wierzytelność o wypłacenie im udziałów nadobowiązkowych powstała i stała się wymagalna przed 13 września 2015 r.

Wymogi kapitałowe wobec banków i firm inwestycyjnych są częścią jednolitego zbioru przepisów unii bankowej. Wymogi te są zebrane w 2 aktach: w Rozporządzeniu CRR i w dyrektywie CRD IV, implementowanej do polskiego porządku prawnego ustawą z 5 sierpnia 2015 r. o nadzorze makroostrożnościowym nad systemem finansowym i zarządzaniu kryzysowym w systemie finansowym (Dz. U. z 2022 r. poz. 2536), obowiązującej od 1 listopada 2015 r. Rozporządzenie CRR i dyrektywa obowiązują we wszystkich państwach członkowskich UE od

1 stycznia 2014 r. Rozporządzenie określa wymogi ostrożnościowe w zakresie kapitału, płynności i ryzyka kredytowego firm inwestycyjnych i instytucji kredytowych (banków). Rozporządzenie CRR nakazuje bankom dysponować taką ilością kapitału, która pozwoli im pokryć nieoczekiwane straty i zachować wypłacalność w razie kryzysu. Rozporządzenie nazywa to „wymogiem w zakresie funduszy własnych” i wyraża w postaci odsetka aktywów ważonych ryzykiem. Kapitał podstawowy Tier - służy do pokrywania strat w warunkach wypłacalności banku. Kapitał taki pozwala bankowi kontynuować normalną działalność i zapewnia mu płynność finansową.

Artykuł 92 rozporządzenia CRR, przewidując tzw. „wymogi w zakresie funduszy własnych”, stanowi o obowiązku instytucji podlegających działaniu rozporządzenia utrzymywania „zawsze” wskaźników wymienionych w tym przepisie. Art. 77 rozporządzenia CRR określa warunki obniżenia funduszy własnych. Jeżeli dana instytucja zamierza przeprowadzić obniżenie, wykup lub odkup instrumentów w kapitale podstawowym ma obowiązek uprzedniego uzyskania zezwolenia organu nadzoru.

Organizację, zakres i cel sprawowania nadzoru nad rynkiem finansowym w Polsce reguluje ustawa z 21 lipca 2006 r. o nadzorze nad rynkiem finansowym (Dz.U. z 2024 r., poz. 135; dalej - u.n.r.f.). Ustawą tą ustawodawca powołał KNF i powierzył jej zadania z zakresu nadzoru nad rynkiem finansowym oraz służące ich wykonaniu kompetencje. Komisja jest organem nadzoru, o którym mowa w rozporządzeniu CRR. Skoro temu organowi powierzona została kompetencja do wydawania decyzji zezwalających na obniżenie kapitału, na bazie którego działają m.in. banki spółdzielcze, to wydane w jej wykonaniu decyzje muszą być uznawane za prawidłowe i wiążące inne organy państwa, jeżeli nie zostały wzruszone w przewidzianym do tego ustawowym trybie. Sądy powszechne są takimi decyzjami związane na tych samych zasadach, na jakich wiążą one inne organy państwa. Takie podejście znajduje umocowanie nie tylko w art. 16 § 1 k.p.a., lecz przede wszystkim w art. 7 Konstytucji. Sąd powszechny nie jest władny badać, czy decyzja KNF wydana na podstawie art. 77 i art. 78 rozporządzenia CRR jest prawidłowa i jest nią związany (art. 11 ust. 1 i 5, art. 12 ust. 2 u.n.r.f.). Odmienne, proponowane przez skarżącego podejście prowadziłoby do naruszenia art. 7 Konstytucji i destabilizowało obrót prawny.

Koncepcja decyzji bezwzględnie nieważnej, a zatem pomijalnej przez sąd powszechny w procesie ustalania okoliczności sprawy, odnoszona była do decyzji wydanych „bez zachowania jakiejkolwiek procedury” i przez organ „oczywiście niewłaściwy”, a o takich wadach w odniesieniu do decyzji KNF wydanych z inicjatywy pozwanego 23 grudnia 2015 r. i 5 lipca 2019 r. nie może być mowy. Niezależnie od tego, do koncepcji decyzji bezwzględnie nieważnych praktyka mogła się odwoływać nie dłużej niż do czasu opowiedzenia się w przepisach o postępowaniu administracyjnym (a miało to miejsce jeszcze w okresie międzywojennym) za domniemaniem prawidłowości i związania decyzją, chyba że w postępowaniu przewidzianym ustawą i przez uprawniony do jego przeprowadzenia organ decyzja taka zostanie wzruszona. Nawet zatem uchybienie prawu materialnemu przez organ administracji przy wydawaniu decyzji nie zwalnia od konieczności respektowania zawartego w niej rozstrzygnięcia do czasu jego wyeliminowania z obrotu prawnego.

Takiego podejścia wymagają rozstrzygnięcia zawarte w decyzji KNF z 23 grudnia 2015 r., którą organ ten nie zezwolił pozwanemu na obniżenie funduszy własnych o kwotę 18.555.000 zł, stanowiącą równowartość udziałów wypowiedzianych przez członków banku - zarówno wyemitowanych do końca 2011 r., jak i objętych po 1 stycznia 2012 r. oraz w decyzji z 5 lipca 2019 r., którą organ ten nie zezwolił pozwanemu na obniżenia funduszy własnych o kwotę 38.025.000 zł, odpowiadającą wartości udziałów wypowiedzianych w latach 2014 - 2017, a zatem również wypowiedzianych przez powoda i członków jego rodziny.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. oraz art. 108 § 1 w zw. z art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c., orzeczono jak w sentencji.

A.W.

[ms]

